

ГАННА
ГОРОЖЕНКО

У вогні
плавильника.
Срібло

Харків
«Фоліо»
2021

Розділ I

— С тій і мовчи! — корд зблиснув над головою двох ченців, яких тримали дужі руки козаків. Чорнявий ротмістр у темно-синьому доломані ще раз замахнувся зброєю, від чого чорнорясні затремтіли і зіщулились. Надвірний козак хижо всміхнувся, нахилився ближче до полонених і нахабно збив долонею з одного з ченців кlobук, той впав і покотився у траву. — Це землі Видубицького монастиря... ви не смієте... — прошепотів один з бранців — утім, злякавшись власної сміливості, враз побілів, очі свої потупив, відвернув обличчя від командира, аби не перетинатись із ним поглядом.

— Корецькі сміють будь-що. Затям це! — шляхетський слуга у синьому випростався, харкнув на землю і неквапливо став встромлювати зброю у піхви. — А тепер геть з моїх очей і передай своїй братії — якщо повернетесь, шкуру спущу. Я не жартую, втямив?! — схопив сміливішого ченця за барки і відірвав худорляве тіло від землі.

Монах заплющив очі і за мить відчув, як летить униз, на слизьку траву, змочену ранковими росами.

Світанок розливався молоком по темному небу, відбивався білим сріблом на поверхні холодної води. У заплави Кончі-Заспи він увірвався п'янкими травневими пахощами та пташиним тьохканням. Чи це не Рай? Жінка у чорному стриманому вбранні і в білому рантуху на голові їхала у дормезі. Вона постукала у стінку карети,

аби візниця спинився. Власноруч відчинила дверцята і вийшла на узбережжя Дніпра. Скинула на землю теплу шубу, підбиту собоєм і наблизилась до ріки. На повні груди вдихнула крижаний, однак солодкий аромат — від якого тіло почало злегка тремтіти. Відчепила застібку, що нею був закріплений тонкий серпанок і зняла головний убір. Візниця, який вже підняв шубу, схопив і тонку білу паволоку і застиг у німій покорі біля широкого дормезу князів Корецьких. Жінка зробила кілька кроків до дерев, які зависли над водою. Дрібні хвилі плюхкались об їхнє міцне коріння. Пані торкнулась рукою пружного молодого листя і втулилась поглядом у жовтаво-рожеві зблиски, в ореолі яких стрімко підіймалось сонце.

Вона усміхалась. Звісно, усміхалась — бо тепер це ж її землі. Заплати, береги, дерева... Конча-Заспа віднині і навіки вічні — земля Корецьких.

Перша сивина торкнулась скронь Анни. Та попри це старість боялась селитись у цьому стрункому жіночому тілі — надто сильно опиралась природі княгиня. Лише кілька зморшок біля очей — це все, що зміг відвоювати собі «поважний» вік. Повіяв холодний вітер і локон вибився із заплетеного в косу темного волосся. Жінка завела неслуха за дрібне вушко, ще раз обвела поглядом широку ріку і рушила у бік карети. До неї вже наближались козаки Корецьких, які виїхали назустріч господині. Один із них, у темно-синьому доломані, її найвірніший слуга із запальною вдачею зістрибнув із коня і шанобливо схилив голову.

— Землі чисті. Жодного чужинця тут нема, ваша світлосте.

— Добре, Євстафію. Перевірте усі заплави і поставте на них наших людей. Я планую гарно заробити на вилвленій тут рибі. — Візниця безшумно наблизився до пані і турботливо виклав на плечі княгині шубу, вона ж нею

— Він мав сьогодні прибути сюди з перевіркою, — юнак зіщулювався, очікуючи нового удару.

— Антоній Грекович — права рука настоятеля монастиря Іоасафа... Митрополичий посланець, — прошепотів ротмістр на вухо княгині.

Жінка ствердно кивнула.

— Відпустіть малого. Хай іде. — Анна зачепилась поглядом за звивистий рядок на папері. — «В Софії під захистом Георгія» — що ж це могло бути?

Послушник жваво накивав п'ятами. «То дитя точно нічого не знає. Сіре мишеня... А це ж послання напевне важливе. Отець Антоній і справді головний розрадник Іоасафа, людина близька до унійного митрополита Іпатія Потія... А ще розпорядник книгозбірні та друкарні Видубицького монастиря. Його влада навіть більша за повноваження ігумена. Але чому листа відправили сюди? Це має бути щось таємне, аби сховати подалі від Києва — тут, серед заплавів...».

В таких роздумах пані сідала у карету. Вже в дормезі вона вдивлялась у жовтавий аркуш — цупкий, це значить — папір дешевий. Піднесла його до носа — від аркуша тхнуло брагою. Тонкі губи невдоволено скривились. «І все ж таки цей лист має велике значення для отця Антонія, а відтак і для Іоасафа. Але що, що саме цей рядок означає?» Карета їхала поволі, погойдуючись, — у напрямку Лісників, де на горі височів замок Корецьких.

Розділ II

Замок стояв на самій маківці гори, одинокої вершини серед розораних полів. Довкола високого пагорба — намистом розсипані дерев'яні хати князівсько-

го люду. Замок — це міцна фортеця, обнесена частоколом. Обійстя Корецьких не взяти навіть армії з гарматами. Та й не нападають на замок вороги — бо самі побоюються князівських козаків, слава про їхню відвагу та жорстокість шириться теренами Речі Посполитої. Чоловік Анни Корецької Юхим ось вже добрий десяток років не вилазить із сідла — воює то з московитами, то з молдованами. А її старший син Самійло розганяє татар на південних землях. Відтак сімейні справи — в руках норовливої княгині. А характер у неї міцний, залізний. Збирає вона під свою руку всі довколишні землі під Києвом. Викупує чужі маєтки або ж бере їх силою. І хто зна — може й сам золотoverхий Київ впаде їй скоро до ніг?

Все думала й гадала Анна Корецька про листа із загадковим рядком. І якби не був він відправлений правій руці Іоасафу Биховському — то вже й забула б давно про нього. Але ігумен Видубецького монастиря — людина хитра й розумна. Та й з Корецькою давно сперечається. Не захотів Іоасаф продавати княгині Кончу-Заспу, яка межує із її Лісниками. Попри вмовляння та щедрі пропозиції. Тож вирішила Анна прибрати до рук ці землі силоміць. Та за роки спілкування і протиборства із ігуменом Корецька вже взнала — той розраховує наперед кожен свій крок. Всі його рішення виважені, а оборудки — успішні. Нерідко Анна думала — чи Богові служить намісник Видубицького монастиря, надто все легко йому вдається. Тому й до листа із таємничим посланням поставилась підозріло.

Іоасаф Биховський приїхав у Київ щойно була погоджена унія в Бресті. Року 1596 низка православних єпископів, які підпорядковувались досі Константинополю, перейшли під руку Папи Римського. За такий зухвалий в очах більшості православних перехід понтифік пого-

дився залишити уніатам візантійську літургію та службу Богу на церковнослов'янській мові. Видубицький та Софійський монастирі і ще кілька церков були у Києві тим осередком, який підтримав унію. Та попри осуд більшості вірян — день у день ця братія багатшала. Ось вже й поруйновані часом та битвами мури почала відбудовувати. Звідки ж у ченців-уніатів такі статки? Кияни цього не могли втямити.

Анна Корецька сиділа поруч із комином, в якому палахкотів вогонь. Вдивлялась у чорне розжавріле вугілля, над якими завели свої бісові танці вогняні пелюстки. Центральна зала, в якій завжди було прохолодно, наповнювалась теплом та тяжким смоляним запахом горілого дерева. Княгиня перевела погляд на чоловіків портрет — Юхим у своєму блискучому панцирі поглядав на неї зі стіни. Ось і зараз він, як завжди, у військовому поході. Жінка й сама дивувалась — як їй вдалось народити сімох дітей від чоловіка, якого ніколи не було вдома. Нині ж діти стали її посланцями — всі пантрують маєтки родини Корецьких, охороняють родові землі. І лише її старший, улюбленець Самійло, разом із батьком здобуває у битвах славу для їхнього роду.

Пані знов кинула оком на записку, що лежала на стільниці поруч. «В Софії під захистом Георгія». Що ж це може бути?..»

Думки перервала служка, яка вскочила у залу і бігцем попрямувала до господині. Корецька здивувалась такому поспіху челядниці і втупилась у неї незмигненим поглядом. Та ж набігу, ковтаючи слова, вигукнула:

— Ваша світлосте... за брамою... там!

До Корецької долинули звуки сурм. «Невже напад?» — пані рванула на замкову стіну. За муром в оточенні озбро-

ених вартових, які щойно припинили сурмити, стояв огрядний чоловік у рясі, підперезаний дорогим паском із червоного оксамиту, гаптованого золотом. Поважний чернець застиг біля своєї карети, яка була запряжена четвіркою чорних кобил, поставив руки вбоки, пильно вдивлявся за частокіл і важко дихав. Побачивши жінку в чорному, яка схопилась за нагострені верхівки огорожі, він збагровів. З гори свого муру княгиня увіп'ялась очима у розлюченого Іоасафа Биховського. Поруч із ним та його кіннотниками вона помітила ще кількох незнайомих їй шляхтичів.

— Пані Корецька-Ходкевичівна! — голос Іоасафа був грубим і суворим. — Добре начулись вуха мої від знаних людей, і очі мої нагледілись, що ви, пані злостива, кривдите церковну братію. Не лише сама — а й чоловіка свого до зла примушуєте, бо і його за ваші гріхи покарають. Але Господь справедливий, і ніколи вам, Корецьким, в ваших справах не допоможе. З цього дня — Ходкевичівна, ночей не досинайте, чатуйте на мене — бо я нині промовляю вам відповідь. І я від імені матінки Церкви оголошую вам — мститись буду! — Биховський спинився, аби схопити ротом побільше повітря, і вказав на чоловіка у зеленому фалендиші, який тримав у руках аркуш-цидулку. — Цей пан возний. Я подаю на князів Корецьких до суду, і будьте певні — переможу. Ви будете покарані, Корецькі!

Хазяйка Лісників на це згори свого муру хижо засміялась. Жіночий регіт відбився луною і ширився її землями, наповненими власним підневольним людом. Роз-

Зміст

Частина I

Розділ I	5
Розділ II	8
Розділ III	15
Розділ IV	23
Розділ V	28
Розділ VI	31
Розділ VII	36

Частина II

Розділ VIII	43
Розділ IX	48
Розділ X	54
Розділ XI	59

Частина III

Розділ XII	65
Розділ XIII	68
Розділ XIV	72
Розділ XV	78
Розділ XVI	85
Розділ XVII	88
Розділ XVIII	93
Розділ XIX	102
Розділ XX	106
Розділ XXI	109
Розділ XXII	116
Розділ XXIII	120

Частина IV

Розділ XXIV	127
Розділ XXV	135
Розділ XXVI	140
Розділ XXVII	147

Розділ XXVIII	150
Розділ XXIX	153
Розділ XXX	157

Частина V

Розділ XXXI	163
Розділ XXXII	169
Розділ XXXIII	172
Розділ XXXIV	177
Розділ XXXV	181
Розділ XXXVI	190
Розділ XXXVII	195
Розділ XXXVIII	201
Розділ XXXIX	205
Розділ XL	209
Розділ XLI	213
Розділ XLII	220

Частина VI

Розділ XLIII	227
Розділ XLIV	233
Розділ XLV	237
Розділ XLVI	243
Розділ XLVII	247
Розділ XLVIII	250
Розділ XLIX	254
Розділ L	259
Розділ LI	264
Розділ LII	271
Розділ LIII	277

Частина VII

Розділ LIV	283
Розділ LV	289
Розділ LVI	296
Розділ LVII	299
Розділ LVIII	303
Розділ LVIX	306
Розділ LX	311